

แบบรายงานผลการฝึกอบรมฯ ในประเทศ ในหลักสูตรที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้จัด

ตามหนังสืออนุมัติที่ กท.๐๗๐๓/๔๓๗ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๒

ซึ่งข้าพเจ้า ๑. นางสาวนันทพร นภาเหมินทร์ ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ

๒. นางสาววิไล เกื้อกุลพิพัฒน์ ทันตแพทย์ชำนาญการ

สังกัด กองทันตสาธารณสุข สำนักอนามัย

ได้รับอนุมัติให้ไป (ฝึกอบรม/ประชุม/ดูงาน/ปฏิบัติการวิจัย) ในประเทศ หลักสูตร ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนา
นวัตกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุจังหวัดต้นแบบ (ครั้งที่ ๒) ระหว่างวันที่ ๒ - ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๒
ณ โรงแรมมารวยการ์เด็น กรุงเทพมหานคร โดยไม่เบิกค่าใช้จ่าย

ขณะนี้ได้เสร็จสิ้นการฝึกอบรมฯ แล้ว จึงขอรายงานผลการฝึกอบรมฯ ในหัวข้อต่อไปนี้

๑. เนื้อหา ความรู้ ทักษะ ที่ได้เรียนรู้จากการฝึกอบรมฯ
๒. การนำมาใช้ประโยชน์ในงานของหน่วยงาน/ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา
๓. ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการฝึกอบรมฯ ดังกล่าว (เช่น เนื้อหา/ความคุ้มค่า/วิทยากร/การจัดหลักสูตร เป็นต้น)

กรุณาแนบเอกสารที่มีเนื้อหาครบถ้วนตามหัวข้อข้างต้น

ลงชื่อ.....ผู้รายงาน

(นางสาวนันทพร นภาเหมินทร์)

๑. เนื้อหา ความรู้ ทักษะ ที่ได้เรียนรู้จากการฝึกอบรม

นวัตกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ

Ageism (การเหยียดทางอายุ) เป็นวาทคติ หรืออคติ และการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลอื่นเนื่องมาจากอายุ หรือวัย รวมทั้งการคิดแบบเหมารวมว่าสิ่งเหล่านั้นเหมือนกันหมด โดยที่อคติเหล่านี้อาจเกิดจาก ทักษณคติ ความเชื่อ ค่านิยม หรือบรรทัดฐาน ตัวอย่างเช่น ผู้สูงอายุจะถูกเหมารวมว่าเป็นผู้ที่มีภาวะเปราะบาง และต้องไม่ได้ เป็นภาระ หรือมีภาวะพึ่งพา ซึ่งการมองแบบนี้จะส่งผลกระทบต่อตัวผู้สูงอายุทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เช่น ทำให้รู้สึกว่าได้ได้รับความเคารพลดลง ถูกจำกัดประโยชน์ด้านต่างๆ รวมทั้งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานโยบายสาธารณะทางด้านผู้สูงอายุ เพราะในความเป็นจริงแล้วหากเรามีความรู้ความเข้าใจต่อผู้สูงอายุในรูปแบบใหม่ บุคคลและสังคมจะได้ประโยชน์จากผู้สูงอายุได้ ขึ้นอยู่กับสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุ

Persona แปลว่า หน้ากาก หมายถึง ลักษณะต่างๆเฉพาะบุคคลที่รวมกันแล้วทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากบุคคลอื่น ควรมีข้อมูล ๒ ส่วนที่สำคัญดังนี้

๑. Demographic เป็นข้อมูลส่วนตัวพื้นฐาน เช่น ชื่อ อายุ เพศ อาชีพ การศึกษา รายได้ สถานภาพสมรส
๒. Psychographic เป็นเรื่องของรายละเอียดเชิงจิตวิทยา ซึ่งอาจได้ข้อมูลจากคำถามเหล่านี้ เช่น
  - พวกเขากำลังคิดอะไร ?
  - พวกเขา มีความรู้สึกอย่างไร ?
  - พวกเขา มีความกังวลเกี่ยวกับอะไร ?
  - พวกเขา มีความคาดหวังอย่างไร ?
  - พวกเขา มีการวางแผนสำหรับการแก้ปัญหาอย่างไร ?
  - พวกเขา มีความเชื่อในสิ่งใด ?

แล้ว persona นั้นมีประโยชน์อย่างไร ? มันทำให้เราสามารถเข้าใจกลุ่มเป้าหมายของเราได้มากยิ่งขึ้น ทางด้านธุรกิจแน่นอนว่ายิ่งเราเข้าใจลูกค้าของเรามากเท่าไร เราก็จะสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์/การบริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้มากขึ้นเท่านั้น ซึ่งจะทำให้ ผลิตภัณฑ์/การบริการ ของเรามีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จสูงและสามารถคงอยู่ในตลาดได้นาน และจากข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้สามารถกำหนดแคมเปญทางการตลาด เพื่อสื่อสารกลุ่มลูกค้าได้โดยตรง สำหรับทางด้านสาธารณสุข persona ก็มีความสำคัญเช่นกัน เราต้องเข้าใจกลุ่มเป้าหมายของเรา ก่อน เพื่อออกแบบ health intervention ให้เหมาะสมกับกลุ่มนั้นๆ เช่น กรณีศึกษาเกี่ยวกับการรณรงค์ลดการสูบบุหรี่ในกลุ่มแรงงานพม่าในไทยจังหวัดหนึ่ง เมื่อศึกษาถึง persona ของชุมชนนั้น พบว่าพวกเขามีความลำบากในการเดินทางเข้ามาทำงานในไทย การทำงานเก็บเงินก็ลำบาก เมื่อเราศึกษารู้ลักษณะเฉพาะของชุมชนพวกเขาแล้ว ทำให้สื่อที่เราจะใช้ในการรณรงค์ลดการสูบบุหรี่จะเป็นในเชิงรูปและข้อความที่ว่า สูบบุหรี่ ๑ มวน สูญเสียเงินที่จำกัด และ สูบบุหรี่ ๑ เดือน สูญเสียเงินที่จำกัด จะสามารถรณรงค์ได้ตรงกว่าการสื่อว่าบุหรี่ไม่มีประโยชน์ ทำลายสุขภาพอย่างไร

สานสัมพันธ์หมอฟันสู่ชุมชน เป็นนวัตกรรมของโรงพยาบาลพราณกระต่าย โดยมีแนวคิดสำคัญ คือการเพิ่มการเข้าถึงบริการของผู้สูงอายุ โดยเน้นการทำงานเชิงรุก ออกตรวจสุขภาพช่องปากให้คำแนะนำในชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ และมีระบบการส่งต่อเพื่อมารับบริการที่ศูนย์บริการสาธารณสุข/โรงพยาบาล เน้นการทำงานร่วมกันกับทีมสหสาขาวิชาชีพ เน้นบูรณาการงานส่งเสริมทันตสุขภาพทุกกลุ่มวัย เริ่มจากการทำกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุฟันดี สู่ศูนย์เด็กเล็กฟันดี และครอบครัวฟันดี เพราะเชื่อว่าผู้สูงอายุเป็นเสาหลักของครอบครัว มีศักยภาพเพียงพอที่จะชักชวน จูงใจให้คนในครอบครัวสนใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก

ชมรมผู้สูงอายุต้นแบบด้านการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก เป็นนวัตกรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองบัวแดง โดยมีแนวคิดสำคัญ คืออยากให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพช่องปากที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี เนื่องจากพื้นที่มีต้นทุนคือการมีอาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุดีเด่น ทำให้มีต้นแบบเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ผู้อื่น จึงเน้นการพัฒนาศักยภาพแบบมีส่วนร่วม ทำให้เกิดภาคีเครือข่าย มีกิจกรรมเพื่อนเยี่ยมเพื่อนโดยชมรมผู้สูงอายุ หรือทีมอาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุ ทำงานเชิงรุกออกไปสอนฝึกทักษะการแปรงฟัน การดูแลสุขภาพช่องปากแก่ญาติผู้ป่วยในกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง สำหรับบทบาทของทีมบุคลากรมีการจัดบริการทันตกรรมตามชุดสิทธิประโยชน์ และมีการส่งต่อเพื่อรับการรักษายังโรงพยาบาลแม่ข่าย มีการคิดค้นนวัตกรรมในการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก เช่น แก้วน้ำช่วยชีวิต ช่วยลดการเกิดสารลิ่มเวลาเติมน้ำ และแอปพลิเคชันตรวจฟัน ระบบปรึกษาปัญหาช่องปากผ่านทางไลน์สามารถคุยกับทันตบุคลากรได้โดยไม่ต้องเสียค่าเดินทาง ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จคือการใช้กระบวนการ “เชียร์ แชร์ แคมป์” เชียร์ คือ คอยให้กำลังใจเสริมพลังทางบวกในวงกว้าง พุดให้กำลังใจข้อคิดซึ่งกันและกันผ่านประสบการณ์การทำงานในชุมชน แชร์ คือ บอกเล่าให้เพื่อนผู้สูงอายุทราบถึงสิ่งดีที่ชมรมมีอยู่และกำลังทำอะไรอยู่ แคมป์ คือ การประสบความสำเร็จไปด้วยกันในที่นี้คือการมีสุขภาพช่องปากที่ดีเป็นประตูแรกไปสู่ การกินอร่อย นอนหลับ สุขภาพกายดี ชีวิตมีความสุข เพื่อให้เกิดการดูแลสุขภาพช่องปากตนเองอย่างยั่งยืน

พัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุภายใต้โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นนวัตกรรมของโรงพยาบาลพระพรหม โดยมีปรัชญาโรงเรียน คือ มีความสุข สุขภาพดี จิตอาสา พึ่งพาตนเอง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาทักษะขีดความสามารถในการดูแลสุขภาพช่องปาก บูรณาการการดูแลสุขภาพกับการดูแลสุขภาพช่องปาก และเพื่อให้ผู้สูงอายุมีจิตอาสาเป็นต้นแบบดูแลสุขภาพรูปแบบกิจกรรมด้านส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนผู้สูงอายุจะมีการตรวจประเมิน ให้ความรู้เรื่องสุขภาพช่องปาก ฝึกทักษะการทำ ความสะอาด การตรวจ กิจกรรมการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน กิจกรรมจิตอาสาดูแลฟัน กิจกรรมครอบครัวเสมือนดูแลเพื่อนบ้าน เยี่ยมบ้านเสริมพลัง มีมหกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการจัดระบบบริการที่เอื้อต่อการเข้าถึงบริการ และมีการปรับสิ่งแวดล้อม โดยหวังผลให้เกิดการเข้าถึงบริการทันตกรรมที่สูงขึ้น เกิดมีโครงการจิตอาสาขึ้น เกิดความรู้ ทักษะคิดและการปฏิบัติที่ถูกต้องในการดูแลสุขภาพช่องปาก และ มีสภาวะทันตสุขภาพที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี

มหัศจรรย์ แปรงสีฟันเพื่อผู้พิการ เป็นนวัตกรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำป่าหลาย ที่ประดิษฐ์อุปกรณ์สำหรับเสริมด้ามแปรงสีฟัน สำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหาแขนและมีอ่อนแรง หรือพิการ ให้สามารถทำความสะอาดช่องปากได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากผู้สูงอายุที่พิการไม่สามารถใช้ด้ามแปรงสีฟันขนาดปกติเหมือนคนอื่นได้ จึงทำให้เกิดโรคหรือปัญหาในช่องปากได้ง่าย การประดิษฐ์ด้ามแปรงสีฟันให้เหมาะสมจะช่วยให้การจับด้ามแปรงเกิดความกระชับกับมือ สามารถทำความสะอาดช่องปากได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องพึ่งพาผู้ดูแล ผู้สูงอายุ/ผู้พิการเกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง

อสม. Online สู่การดูแลผู้ป่วย Long Term Care ทางทันตกรรม เป็นนวัตกรรมของโรงพยาบาลโพธิ์ชัย ที่เกิดจากความคิดว่าพื้นที่ตำบลหนองตาไก้ มีต้นทุนของชุมชนที่ดี คือ มีกลุ่มอสม.ที่เข้มแข็งในการดูแลผู้ป่วย/ ผู้สูงอายุ/ผู้พิการ ติดบ้าน ติดเตียงได้เป็นอย่างดี ประกอบกับปัจจุบันการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลมีการพัฒนาขึ้นมา จึงอยากนำเทคโนโลยีด้านการสื่อสารนี้มาใช้กับกลุ่มอสม.เพราะหวังว่าจะช่วยเรื่องการให้คำปรึกษา ส่งต่อการรักษามาโรงพยาบาลแม่ข่ายสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รูปแบบกิจกรรมมีการอบรมอสม. มีการสร้างกลุ่มออนไลน์ขึ้น และใช้กลุ่มออนไลน์เป็นช่องทางการให้ข้อมูลความรู้ต่างๆ รวมทั้งการติดต่อประสานงาน ต่างๆระหว่างอสม.กับทันตบุคลากร

การพัฒนารูปแบบการให้บริการทันตกรรมเชิงรุกแก่ผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิง เป็นนวัตกรรมของโรงพยาบาลเวียงสา เดิมการให้บริการทันตกรรมในผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียงหรือภาวะพึ่งพิงของโรงพยาบาลเวียงสา มักเป็นการให้บริการในรูปแบบของผู้ป่วยใน คือจะเข้ารับบริการทันตกรรมเมื่อมีการติดเชื้อรุนแรงแล้ว ทำให้โรงพยาบาลมีค่าใช้จ่ายสูง จึงเกิดการพัฒนารูปแบบการให้บริการใหม่ โดยร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน ทำการตรวจสุขภาพช่องปาก ให้คำแนะนำ และทำหัตถการที่จำเป็น พบว่าการทำทันตกรรมเชิงรุกสหสาขาวิชาชีพช่วยลดขั้นตอน เนื่องจากมีแพทย์ เกษัชกรช่วยประเมินสภาวะสุขภาพและการใช้ยา ลดค่าใช้จ่ายเรื่องการเดินทางของผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิงกลุ่มนี้ที่ต้องไปโรงพยาบาล ผู้สูงอายุและผู้ดูแลมีความพึงพอใจ สภาวะทันตสุขภาพดีขึ้น

๒. การนำมาใช้ประโยชน์ในงานของหน่วยงาน/ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

ทันตแพทย์สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานด้านส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสุขภาพแก่ประชาชนกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมประชุมไปถ่ายทอดให้กับทันตแพทย์ในสังกัดคนอื่นได้ทราบ

๓. ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการฝึกอบรมฯ

การประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนานวัตกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ เป็นการประชุมที่มีการนำเสนอวัตกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ในประเด็นด้านนวัตกรรมเพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ด้านนวัตกรรมเพื่อการสร้าง/ขยายเครือข่ายการดูแลตนเอง โดยภาคประชาชน และด้านนวัตกรรมการจัดบริการในผู้สูงอายุเฉพาะกลุ่ม และเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน